

חינוך לחיים

פרשת ויגש

"וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, ותחי רוח יעקב אביהם" כשראה את העגלות, נחה דעתו, שבה אליו רוחו. מה היה מיוחד בעגלות??
כותב החיד"א – כשנפרד יוסף מיעקב אביו, ראה שאביו נוטע ארזים. שאלו: למה אלה? ואמר לו: דע לך, שבני בני עתידים לעשות משכן לה' במדבר מארזים אלו, ויביאו אותם בעגלות. לפיכך, שלח לו יוסף עגלות לסימן זה, רמז לשש עגלות צב שהיו נושאות את הקרשים של המשכן במדבר. וכשראה אותן "ותחי רוח יעקב" שמח, ומיד "ויסע ישראל באר שבע" לקצוץ אותם ארזים ולהביאם מצרימה בעגלות. עומק הדברים – כל אדם צריך להקים בלבו משכן לשכינה – כל בית שמוקם בישראל – בונה משכן לשכינה, ומה "החומר גולם" של המשכן?? הנקודה היהודית הנצחית המושרשת בנו מיעקב אבינו – מורשת האבות הקדושים!!!!

"תורה ציווה לנו משה" ואנו מצויים ללמדה ולהתעלות בה ועל ידה, אבל לא על קרקע צחיחה נטע חיי עולם בתוכנו, אלא על "מורשה קהילת יעקב", על מורשת האבות ניסד את עולמנו!!
ואם כך – אם הנקודה היהודית כבר מושרשת בנו, יעקב אבינו הכין את חומרי הגלם, נטע את "הארזים", אנו מה תפקידנו? אך אנו צריכים להביא את "העגלות" לשאת בגאון נקודה יהודית זו, להעבירה מהדור הקודם – דרכנו – אל הדור הבא, כאותן עגלות שהעבירו במדבר את הקרשים ממקום אחד למשנהו, הולכים וקרבים אל מחוז חפצם, אל הארץ המובטחת, להקים בה משכן קבע לשכינה!

מספר המחנך הדגול הרב דדון שבאחד הימים שאל את התלמידים בכיתה: כתוב במשנה בפרקי אבות: משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע. איפה זה "נגמר"? ענו התלמידים במקלה: "אצל אנשי כנסת הגדולה". שהרי כך כתוב שם במשנה: ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה... אמר להם: תלמידים יקרים! זה לא נגמר, עכשיו זה כאן אצלנו, ואתם תמסרו הלאה... והוסיף "אין ביכולתי לתאר במילים את אוירת הרוממות שהורגשה בכיתה באותה שעה".

ומביא בעלוננו את שאלת הבן איש חי זיע"א: מדוע מיהושע והלאה כתוב לשון "מסירה", ואילו אצל משה רבנו כתוב "קבלה"? היה צריך להיות כתוב: ויהושע קיבלה ממשה, וזקנים מיהושע וכו' ואנשי כנסת הגדולה קבלוה מנביאים.

ותירץ: ללמדך שהרב חייב להשתדל ללמד יותר ממה שהתלמיד רוצה ללמוד. כמו שאמר רבי עקיבא לרשב"י פסחים קי"ב) יותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק. לכך אמר "ומסרה ליהושע" הוא התעורר למסור ליהושע, ולא המתין עד - שבא יהושע אצלו וביקש לקבלה ממנו, וכך אצל כולם הם לא - המתינו שיבקשו מהם אלא התעוררו למסור אותה. כי מסירה תולה הדבר בהרב, וקבלה תולה הדבר בתלמיד הלומד שהוא התעורר - לקבל.

מדברי ה"בן איש חי" נלמד כי ההנהגה עם התלמיד צריכה להיות באופן כזה שיהיה לרב חשק ורצון למסור ואהבה ותשוקה ללמד. ואז יידבק התלמיד וירצה ללמוד. שהרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב. ורק מי שמחובר יכול לחבר. ותמיד לזכור שכל אחד הוא המשך של הדור הקודם ומשפיע על הדור הבא. מחובר לעבר ומחבר את העתיד... .

כותב בעל "חובת התלמידים" – כל דור ודור בישראל, טבעת בשלשלת היוחסין שלנו הוא, שראשה קשורה באברהם אבינו וסופה במשיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו. כל דור מקבל אמונה תורה ויראה מן הדור שקדמו, ועובד בהן את ה', ומסרה לדור שאחריו, ולמען אשר יצווה את בניו זה עיקר קיומנו" מטרת החינוך היא לא רק ללמד או לומר לילד מה לעשות ומה לא לעשות... . מטרת החינוך היא (גם) לחבר את הדור הבא עם הדור הקודם להמשיך את השרשרת שהתחילה אצל אברהם אבינו. - כדי להעביר הלאה את הדברים ולהמשיך את השרשרת.

"חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" – ידוע הסברו של ר' בונים מפשיחא "גיעו" מלשון נגיעה. שבכל מעשה של יהודי צריך וחובה לזכור שיהא חיבור ונגיעה למעשה ודרך האבות. לשים על "העגלות" רק דבר שמרגיש שהוא ממשיך בכך את דרך ומורשת האבות כדי שח"ו השרשרת לא תקרע..

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com